

WSPOMNIENIE

Odszedł Profesor Józef Kocemba — nieodżałowany klinicysta, pedagog, twórca polskiej hipertensjologii wieku podeszłego

W dniu 27 grudnia 2008 roku w wieku 78 lat zmarł prof. dr hab. med. Józef Kocemba, wybitny lekarz, nauczyciel, specjalista chorób wewnętrznych, kardiologii i geriatrii.

Profesor Józef Kocemba urodził się 10 marca 1930 roku. Mimo trudności edukacyjnych w okresie II Wojny Światowej, w 1949 roku rozpoczął studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego, a dyplom uzyskał w 1954 roku. Działalność naukową i dydaktyczną rozpoczął już w czasie studiów, jako asystent w Zakładzie Anatomii Opisowej. Równocześnie ze względu na zainteresowania kliniczne pracował także jako wolontariusz, a następnie asystent w I Klinice Chorób Wewnętrznych, kierowanej przez Prof. Leona Tochowicza, w późniejszej Klinice Kardiologii Ogólnej. W trakcie pracy w klinice wyspecjalizował się w zakresie chorób wewnętrznych, w 1966 roku obronił rozprawę doktorską, habilitował się w 1980 roku, a tytuł profesora medycyny uzyskał 12 lat później. Tuż po habilitacji desygnowany przez Uczelnię zorganizował od podstaw Klinikę Geriatrii. Utworzona na bazie Domu Spokojnej Starości była pierwszym w Polsce kliniczny oddziałem geriatrycznym prowadzącym nauczanie geriatrii wśród studentów medycyny oraz zajmującym się szkoleniem podyplomowym w tej dziedzinie. W 1983 roku współorganizował Uniwersytet Trzeciego Wieku, został wówczas członkiem jego rady naukowo-programowej oraz pełnomocnikiem Rektora UJ ds. Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Przez dalszych kilkanaście lat był cennym wykładowcą na tym uniwersytecie.

W latach 90. XX wieku Profesor Kocemba dostrzegł konieczność zmian w podstawowej opiece zdrowotnej i wspierał rozwój medycyny rodzinnej,

fol. Barbara Karlińska-Biel

a w prowadzonej jednostce utworzył Pracownię Medycyny Rodzinnej i przekształcił Klinikę w Katedrę Gerontologii i Medycyny Rodzinnej. Po przejściu na emeryturę w 2000 roku nadal był bardzo aktywny zawodowo, prowadząc między innymi zajęcia na Wydziale Nauk o Zdrowiu UJ oraz w Krakowskiej Wyższej Szkole Promocji Zdrowia, której Rektorem został w 2006 roku.

Zainteresowania naukowe Profesora Kocemby skrytykowały się pod wpływem Prof. Tochowicza. Pierwsze publikacje z zakresu nadciśnienia dotyczyły stosowania heksametoni-

nium w leczeniu nadciśnienia oraz rozbieżności między obrazem dna oka a stanem pacjenta wyrażonym okresami choroby nadciśnieniowej według klinicznej klasyfikacji Tochowicza. Także rozprawa doktorska i praca habilitacyjna dotyczyły problematyki nadciśnieniowej. W pracy doktorskiej, wyróżnionej nagrodą Ministerstwa, pt. „Obciążenie dziedziczne, warunki środowiskowe i otyłość w chorobie nadciśnieniowej” wykazał, że rozwój nadciśnienia pierwotnego warunkuje współwystępowanie u danej osoby obciążenia rodzinnego nadciśnieniem ze stresującymi warunkami życia, natomiast obciążenie tylko jednym czynnikiem znamienne rzadziej prowadzi do hipertonii. Praca habilitacyjna z 1980 roku dotyczyła badań nad zapobiegawczym i leczniczym postępowaniem w chorobie nadciśnieniowej w świetle aktualnych potrzeb i możliwości. Tuż po habilitacji, wraz z młodym zespołem nowo powstałej Kliniki Geriatrii, Profesor prowadził badania naukowe dotyczące zagadnień kardiologii geriatrycznej, metabolizmu osób w starszym wieku oraz patofizjologii procesu starzenia. Badania te zaowocowały wieloma opracowaniami oryginalnymi i przeglądowymi z za-

kresu epidemiologii, profilaktyki oraz terapii chorób u osób w podeszłym wieku, w tym przede wszystkim nadciśnienia tętniczego. Naturalną kontynuacją badań epidemiologicznych, prowadzonych wcześniej z inicjatywy Profesora Kocemby na terenie Krakowa wśród osób do 69. roku życia, było przeprowadzenie takiej obserwacji u starszych osób. Pod Jego kierunkiem w 1985 roku rozpoczęto prospektywne badania epidemiologiczne wśród mieszkańców Krakowa powyżej 70. roku życia, które prowadzono przez 10 lat. Wyniki zaprezentowane na III Zjeździe Europejskiego Towarzystwa Nadciśnienia Tętniczego w Mediolanie w 1993 roku wzbudziły zainteresowanie Prof. Amery'ego oraz Prof. Staessena z Uniwersytetu w Leuven, którzy rozpoczynali właśnie wielośrodkowy program *Systolic Hypertension in Europe* (Syst-Eur) leczenia izolowanego nadciśnienia skurczowego u osób w podeszłym wieku. Profesor Kocemba został koordynatorem programu na terenie Polski. Był to pierwszy program europejski z zakresu nadciśnienia tętniczego realizowany w Polsce. Profesor Staessen w liście kondolencyjnym napisał: *I still vividly remember my first visit to Krakow (...). Many things have changed meanwhile, Poland being part now of Europe, but the interaction with Prof. Kocemba made so much possible.*

Podczas realizacji programu Syst-Eur została nawiązana także współpraca z prof. Bulpitem z Wielkiej Brytanii i Polska została zaproszona również do udziału w realizacji programu *Hypertension in the Very Elderly Trial* (HYVET) leczenia nadciśnienia u pacjentów po 80. roku życia. Ukoronowaniem badań nad nadciśnieniem u osób w starszym wieku była monografia wydana pod redakcją Profesora pt. „Nadciśnienie w wieku podeszłym”.

Profesor Kocemba należał do grona założycieli Polskiego Towarzystwa Nadciśnienia Tętniczego (PTNT). Był współorganizatorem, członkiem komitetów naukowych i wykładowcą na zjazdach PTNT, promując zagadnienia kardiologii geriatrycznej. W 1993 roku wspólnie z Prof. Kawecką-Jaszcz opracował stanowisko PTNT dotyczące nadciśnienia w podeszłym wieku opublikowane w „Polskim Archiwum Medycyny Wewnętrznej”. Aktywnie uczestniczył w opracowaniu kolejnych wytycznych PTNT dotyczących postępowania w nadciśnieniu tętniczym, a szczególnie w przygotowaniu pierwszych wytycznych z zakresu nadciśnienia dla lekarzy rodzinnych. W uznaniu zasług dla polskiej hipertensjologii PTNT nadało mu tytuł Członka Honorowego.

Profesor Kocemba był zaangażowany nie tylko w rozwój polskiej hipertensjologii, ale także polskiej gerontologii i geriatry oraz medycyny rodzinnej. W Krakowie w 1985 roku zorganizował V Międzynarodowy Zjazd Sekcji Geriatrycznej Polskiego Towar-

zystwa Gerontologicznego, a w 1993 roku Zjazd Polskiego Towarzystwa Gerontologicznego. Współorganizował pierwsze kongresy Medycyny Rodzinnej, był także współautorem programów specjalizacji w zakresie geriatry i medycyny rodzinnej.

Profesor Kocemba opublikował ponad 300 opracowań naukowych, podręczników, skryptów oraz opracowań edukacyjnych i oświatowych. Pod Jego redakcją powstały jedne z pierwszych polskich podręczników geriatrycznych, a zagadnienia geriatryczne zaczęto uwzględniać także w podręcznikach kardiologicznych. Profesor pełnił funkcję promotora w 10 przewodach doktorskich, był opiekunem jednej habilitacji oraz recenzentem w licznych przewodach doktorskich, habilitacyjnych i postępowaniach o tytuł profesora. Profesor Józef Kocemba był znakomitym nauczycielem i wychowawcą. Wprowadził nauczanie geriatry do programu studiów Wydziału Lekarskiego. Wyszkolił wielu specjalistów z zakresu chorób wewnętrznych oraz geriatry, w tym kierowników klinik Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz ordynatorów oddziałów internistycznych i geriatrycznych. Przez wiele lat pełnił funkcję konsultanta w zakresie chorób wewnętrznych w województwie nowosądeckim, a następnie geriatry w województwie małopolskim. Działając aktywnie w wielu towarzystwach naukowych, sprawował funkcje sekretarza Komisji Nauk Medycznych oraz Komisji Gerontologii i Komisji Patofizjologii Klinicznej Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, przewodniczącego Krakowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Gerontologicznego, Zarządu Głównego Sekcji Geriatrycznej Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, wiceprzewodniczącego Krakowskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego oraz członka Komisji Rewizyjnej Zarządu Głównego PTNT.

W uznaniu osiągnięć w dziedzinie geriatry i nadciśnienia został uznany członkiem honorowym nie tylko PTNT, ale i Słowackiej Akademii Nauk, Polskiego Towarzystwa Gerontologicznego, Kolegium Lekarzy Rodzinnych oraz Kolegium Lekarzy Specjalistów Geriatry. Przez kilkanaście lat piastował funkcję redaktora naczelnego czasopisma „Gerontologia Polska”. Został odznaczony Oficerskim i Kawalerskim Krzyżem Orderu Odrodzenia Polski i Złotym Krzyżem Zasługi, otrzymał kilka Nagród Naukowych Ministra Zdrowia i zespołową Nagrodę Naukową „Miasta Krakowa”.

Profesor Józef Kocemba był wspaniałym lekarzem klinicystą, humanistą, człowiekiem wyrozumiałym, opiekuńczym, o wyjątkowym, zawsze pełnym empatii stosunku do chorych i taki pozostanie w pamięci tych, którzy Go poznali.

Prof. dr hab. med. Tomasz Grodzicki